

JOGI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS: TÖBBEKNEK, DE MENNYIÉRT?

KÖZPÉNZÜGYI SZCENÁRIÓELEMZÉS A JOGI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS JÖVEDELMI HATÁRAINAK EMELÉSÉVEL KAPCSOLATOS KÖLTSÉGVETÉSI IGÉNYEKRŐL

2024.07.04.

MEGRENDELŐ:

AMNESTY INTERNATIONAL MAGYARORSZÁG

SZERZŐK:

LACZKOVICH ANNA, VÁRADI BALÁZS

TARTALOMJEGYZÉK

Vezetői összefoglaló	3
Bevezetés.....	4
Leíró Elemzés.....	6
Módszertan.....	8
Szcenárioelemzés	12
Összefoglaló.....	13
Felhasznált irodalom	16

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Magyarországon a jogi segítségnyújtásra való jogosultság jövedelmi küszöbe rendkívül alacsony: 2008 óta havi 28.500 forint. Ebben a jelentésben a rendelkezésre álló, hiányos adatokból azzal kapcsolatban végeztünk számításokat, mekkora költségvetési többletkiadással járna, ha ezt a küszöböt a minimálbér (vagy legalább annak fele) szintjére emelnénk.

Számításunk szerint, ha a jelenlegi küszöböt az állam az adott évi minimálbér aktuális szintjére emelné, akkor ez 2023-ban kb. 19.000-23.100 fővel több jogosultat és legfeljebb 832 milliós többletköltséget eredményezne (ez az összeg 2024-re 866 millióra, 2025-re 899 millióra nőne). Ez összesen 1 milliárd forintot jelentene 2023-ban, mely az ebben az évben jogi segítségnyújtásra elköltött összeg körülbelül négyszerese. Mindeközben az igénybe vevők száma több mint nyolcszorosára nőhetne.

Eredményeink legfőbb tanulsága, hogy minden emelési scenárió esetében az igénybevétel jelentősen nagyobb mértékben nőne, mint az állami költségek, és hogy e költség-növekedés mind a GDP, mind a teljes költségvetés, mind az Igazságügyi Minisztérium költségvetésének százalékában elhanyagolható mértékű plusz kiadást jelentene.

BEVEZETÉS

A PROJEKT LEÍRÁSA

Az Amnesty International Magyarország 2024 áprilisában felkérte a Budapest Szakpolitikai Elemző Intézetet, hogy mérje fel Magyarországon a jogi segítségnyújtásra jövedelmi alapon jogosultak létszámát és ennek költségét, vesse ezt össze az Igazságügyi Minisztériumtól (IM) kapott valódi igénybevételi létszám- és költség adatokkal, majd készítsen szcenárió-elemzést arról, hogy ha az állam a jelenleg is élő jövedelmi küszöböt érdemben megemelné, az mennyivel több igénybevételt és költséget jelentene az államkasszának.

A Budapest Intézet a megrendelő segítségével összegyűjtötte a rendelkezésre álló országos adatokat (ld. alább) és a megrendelővel folytatott belső konzultációs megbeszéléseken tisztázta a feladat részleteit és elkészítette az alábbi számításokat.

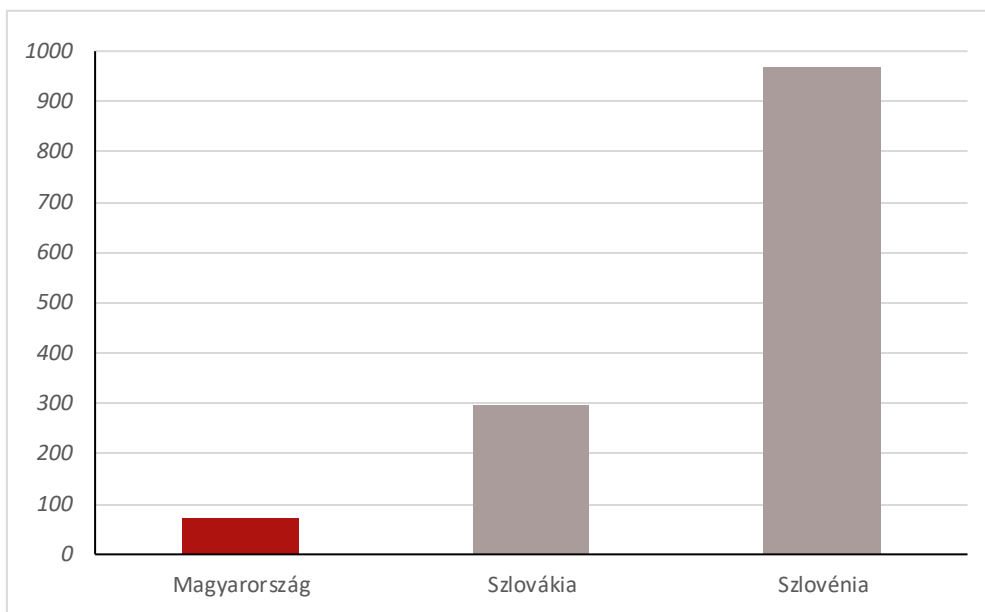
Köszönettel tartozunk Krekó Juditnak (BI), Szatmári Andreának és Mekler Kingának az Utcajogász Egyesület, valamint Boros Ilonának a Társaság a Szabadságjogokért munkatársainak a kutatásban nyújtott önzetlen segítségükért.

A PROJEKT KÖZPOLITIKAI JELENTŐSÉGE

Ebben a jelentésben nem vállalkozunk a jogi segítségnyújtást érintő szakirodalom áttekintésére, de tény, hogy a környező európai országokban jóval magasabb a jogi segítségnyújtás igénybevételéhez szükséges minimum jövedelmi küszöb, mint hazánkban. [Szlovéniában](#) például jövedelmi alapon azok jogosultak az állami jogsegély igénybevételére, akik havi jövedelme nem haladja meg a minimálbér kétszeresét, [Szlovákiában](#) pedig a létminimum összegének körülbelül 1,5-szeresét. [Magyarországon a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény](#) (továbbiakban Jstv.) alapján ezt a küszöböt a szociális vetítési alaphoz (2022 novemberéig: öregségi nyugdíjminimum) kötik, [melynek összege 2008 óta nominálisan változatlan: 28.500 forint.](#)

1. Ábra – A jogi segítségnyújtási jogosultság küszöbösszegei euróban Magyarországon, Szlovákiában és Szlovéniában 2024-ben

Amellett, hogy ez a küszöb jóval alacsonyabb, mint amit a környező országokban láthatunk (ld. 1. ábra), érdemes arra is felhívni a figyelmet, hogy ez az összeg 2008 óta nem változott. Természetesen 28.500 forint 2024-ben messze nem ér már annyit, mint 16 évvel előtte, így könnyen belátható, hogy az alacsony jövedelmük okán jogosultak köre egyre csökken, miközben a valóban rászorultak száma feltehetően jelentősen nem változott. Így ez a jelentés arra vállalkozik, hogy közelítő számításokkal különféle scenáriókat vázoljon fel és választ adjon arra a két kérdésre:

- 1) Mennyivel kellene emelni a jövedelmi küszöböt ahhoz, hogy a jövedelmi szempontból szegénynek tekinthető személyek egy tágabb köre jogosult lehessen a jogi segítségnyújtás igénybevételére?
- 2) Mindez mekkora többletköltséget jelentene a költségvetés számára?

FELHASZNÁLT ADATOK

Számításainkban elsősorban a következő adatforrásokra támaszkodtunk:

- Az Igazságügyi Minisztérium által az Amnesty International Magyarországra adatkérésére rendelkezésre bocsátott adatokra a jogi segítségnyújtást igénybe vevők számáról és annak költségeiről 2018 és 2023 között;
- A KSH nettó átlagkeresetre vonatkozó adataira 2017 és 2023 között;
- Az EU-SILC (Eurostat lakossági felmérés-adatbázisa önbevalláson alapuló jövedelmekkel) 2018 és 2020 között Magyarországra vonatkozó háztartási adataira;
- Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont (KRTK) Adatbankjának Kapcsolt Államigazgatási Paneladatbázisa (röviden Admin3), mely a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK), a Magyar Államkincstár (MÁK), az Oktatási Hivatal (OH), a Pénzügyminisztérium (PM) és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) adminisztratív, de egyéni (és vállalati) szintű adatait tartalmazza 2017-ben.

LEÍRÓ ELEMZÉS

A kérdés, amire válaszolni vagyunk hivatottak, a következő: a jogi segítségnyújtásra való jogosultságot jövedelmi alapon szerzők száma hogyan változna, – és ez mekkora költségvetési többletköltséget jelentene – akkor, ha a vagyoni alapú jogosultsági küszöböt, tehát a 28.500 forintot megemelné az állam.

Ehhez először is tudnunk kell, hogy az elmúlt években hányan kaptak jogosultságot pusztán jövedelmi alapon. Ezeket az adatokat foglalja össze az 1. Táblázat. Mivel az engedélyezett ügyeken belül csak a Jstv. 5. § (2) bekezdése alapján engedélyezett ügyek számát tartja nyilván az IM, így a jövedelmi alapú jogosultság megállapítását az összes engedélyezett ügy és e kategória kivonásával, büntetőügyek esetében pedig benyújtott kérelmek és az elutasított ügyek számának kivonásával kaptuk meg. Így sajnos nem tudtuk különválasztani azok számát, akik azért jogosultak a szolgáltatásra, mert a nettó havi jövedelmük nem haladja meg a szociális vetítési alap összegét (a Jstv. 5. § (1) bekezdése) és azokat, akik egyedülállóak és jövedelmük nem haladja meg a szociális vetítési alap 150%-át (a Jstv. 5. § (3) bekezdése).

Emiatt egy egyszerűsítő feltevéssel kellett élnünk: úgy vettük, mintha a jövedelmi alapon jogosult személyek mindegyike a Jstv. 5. § (1) bekezdése alapján kapott volna jogosultságot. Ezt egyrészt azért tehettük meg, mert az EU-SILC adatbázisa alapján rendkívül alacsony azok száma, akik egyedülállóak és jövedelmük nem haladja meg a szociális vetítési alap 150%-át (42.750 forint) és nem igaz rájuk a másik feltétel.¹ Másrészt, mert így magasabbra tesszük azok számát, akiknek az elemzés alapján támogatást kellene kapniuk, de jelenleg nem kapnak: tehát az államkasszára mért költségvetési többletet némileg felül fogjuk becsülni.

A bármilyen jövedelmi alapon jogosultságot szerzők száma 2018-ban 3.185, 2019-ben 2.713, 2020-ban 3.247, 2021-ben 4.002, 2022-ben 4.459, 2023-ban 4.224 fő volt (ld. 1. Táblázat).

¹ E személyek száma az EU-SILC adatbázisa alapján 2018-ban 30.339, 2019-ben 12.786, 2020-ban pedig 39.512 volt.

1. Táblázat - Ügyek száma 2018-2023 között

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Összes lezárt Jstv. ügy	7.463	7.202	7.436	10.147	10.008	9.648
1. § (1) bekezdése szerint benyújtott támogatási kérelmek (peren kívüli támogatás)	4.405	3.702	5.235	5.924	5.769	5.740
Ezek közül az engedélyezett ügyek	3.809	3.434	4.674	5.151	5.183	5.046
Az engedélyezett ügyek közül jogosultságot a Jstv. 5. § (2) bekezdése alapján szerző ügyek ²	1.891	1.928	2.679	2.692	2.334	2.374
<i>Jövedelmi alapon jogosultságot szerzők (a korábbi két kategória alapján)</i>	<i>1.918</i>	<i>1.506</i>	<i>1.995</i>	<i>2.459</i>	<i>2.849</i>	<i>2.672</i>
11. § szerint benyújtott támogatási kérelmek (polgári és közigazgatási eljárás)	2.354	2.377	2.548	2.859	2.875	2.699
Ezek közül az engedélyezett ügyek	1.802	1.895	1.953	2.295	2.339	2.190
Az engedélyezett ügyek közül jogosultságot a Jstv. 5. § (2) bekezdése alapján szerző ügyek	712	870	996	1.069	1.025	894
<i>Jövedelmi alapon jogosultságot szerzők (a korábbi két kategória alapján)</i>	<i>1.090</i>	<i>1.025</i>	<i>957</i>	<i>1.226</i>	<i>1.314</i>	<i>1.296</i>
17. § szerint benyújtott támogatási kérelmek (büntetőeljárás)	203	210	341	423	403	400
Ezek közül az elutasított a kérelmek	26	28	46	106	107	144
<i>Jövedelmi alapon jogosultságot szerzők (a korábbi két kategória alapján)</i>	<i>177</i>	<i>182</i>	<i>295</i>	<i>317</i>	<i>296</i>	<i>256</i>
<i>Jövedelmi alapon jogosultságot szerzők összesen</i>	<i>3.185</i>	<i>2.713</i>	<i>3.247</i>	<i>4.002</i>	<i>4.459</i>	<i>4.224</i>

Forrás: Igazságügyi Minisztérium (IM)

A második kérdés, hogy mennyibe kerül az államnak a jogi segítségnyújtás jelenlegi formában való működtetése, és ez alapján mennyibe kerül az államnak 1 jogi segítségért forduló személy? A 2. táblázat alapján **az elemzésben 36.000 forint/fő költséggel számolunk**. Ez a költség fajlagos költségnek tekintendő, hiszen beletartoznak azok is, akik bár bizonyos okból jogosultak a segítségnyújtásra, végül nem, vagy csak részben veszik azt igénybe és azok is, akik nem jövedelmi rászorultságuk okán, hanem a Jstv. 5. § (2) bekezdése alapján jogosultak.

² A [jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény \(Jstv.\)](#) 5.§-a alapján jogi segítségnyújtásra nem csupán jövedelmi alapon lehet valaki jogosult, hanem a (2) bekezdés alapján az is, aki aktív korúak ellátására jogosult; közgyógyellátásban részesül; hajléktalan vagy menekült személy vagy van olyan gyermeke, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult stb.

2. Táblázat – Állami kiadások 2018-2023 között

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Jogi segítő és pártfogó ügyvédek kifizetései összesen (millió forint)	209	195.6	181.2	190.9	253.2	267.9
Ebből a jogi segítő kifizetései összesen (millió forint)	83.4	84.9	86.6	97.8	112.3	125.7
Egy főre jutó költség (forint)³	36.109	35.493	26.177	24.591	32.387	35.758

Forrás: Igazságügyi Minisztérium (IM)

Érdekes kitérni arra, hogy 2020-tól kezdve a pártfogói ügyvédi óradíjat a korábbi 5.000-ról 6.000 forintra emelték. Ezzel ellentétben viszont 2020-ban éppen, hogy csökkentek az állami összköltségek. Bár nem képezi e projekt tárgyát ennek az összefüggésnek a feltárása, de az anomáliát vélhetően a Covid-19 járvány miatti bezárások okozhatták. Ezt támasztja alá az is, hogy 2022-re az állami kiadások mértéke ismét megközelítette a 2019. évi kiadásokat.

MÓDSZERTAN

Szem előtt tartva a Bevezetőben bemutatott országok gyakorlatát, két olyan scenáriót alkottunk, melyek a rászorultsági küszöb minimálbérhez (3. Táblázat) és két olyat, melyek a minimálbér feléhez (4. Táblázat) való kapcsolásából indulnak ki és az 1. és 2. Táblázat adataival dolgoznak.

A 3. ÉS 4. TÁBLÁZATOK OSZLOPAI

Az első oszlopban azoknak az embereknek a számát tüntettük fel, akiknek a jövedelme 28.500 forint (a jelenleg meghatározott szociális vetítési alap) és 84.788 forint (a 2017-es nettó minimálbér) között volt 2017-ben. E scenárió esetében tehát feltételeznünk kellett azt, hogy 2017 és 2023 között nem változott jelentősen azok száma, akik 28.500 forint és a nettó minimálbér közötti jövedelemmel rendelkeztek. Azért a 2017-es minimálbér értékét vettük alapul, mert a legpontosabb számításokat lehetővé tevő Admin3 adatbázisban (ld. fenn) erre az évjáratra voltak adataink. 2017-es jövedelmi adatok esetében pedig nem lenne megalapozott a 2024-es minimálbér értékével számolni, hiszen ez az akkori évben irreálisan magas lenne: nem tükrözné az egyének valódi jövedelmi helyzetét. Azt feltételeztük tehát, hogy nagyságrendileg ugyanannyian vannak azok, akik jövedelme 2017-ben 28.500 forint és a 2017-es minimálbér között volt, és azok, akik jövedelme 2023-ban vagy 2024-ben 28.500 forint és a 2023. vagy 2024. évi minimálbér között volt. Ez nem légből kapott feltételezés, hiszen a legtöbb segély, szociális alapú támogatás stb. összege mind az aktuális évi minimálbér szintjéhez van kötve. Ez ugyanakkor nem számol azzal, hogy a minimálbér emelkedésének üteme nem feltétlenül felel meg a nominális átlagbérnövekedés ütemének: nem feltétlenül

³ Képlet: A jogi segítő és pártfogó ügyvédek kifizetéseinek összege / (A peren kívüli támogatások során engedélyezett ügyek száma + a polgári és közigazgatási perek során engedélyezett ügyek száma + (a büntetőeljárások során benyújtott támogatási kérelmek és e kategórián belül az elutasított ügyek különbsége)) adott évben. Tehát a 2. Táblázat 1. sorának értéke / (1. Táblázat 3. sorának értéke + 1. Táblázat 7. sorának értéke + (1. Táblázat 10. sorának értéke – 1. Táblázat 11. sorának értéke)) adott évben.

ért ugyanis ugyanannyit a minimálbér 2017-ben, mint 2023-ban vagy 2024-ben. Ennek korrigálására szolgál a 3. és 4. táblázatok második oszlopa.

A második oszlopban azokat vizsgáltuk, akik jövedelme szintén 28.500 forint felett volt, de a felső határt a 2023-as minimálbér alapján határoztuk meg, figyelembe véve a 2017 és 2023 közötti nominális átlagbér növekedését.⁴ Azért a 2023-as nominális átlagbér növekedést vettük figyelembe és nem a 2024-est, mert az egész évi átlagbér növekedés mindig csak a rákövetkező év elején ismerhető meg. Mivel 2017 és 2023 között a nominális átlagbér növekedés üteme kisebb volt, mint a minimálbér növekedése - tehát az az összeg, amit az emberek az évek során hazavittek kisebb mértékben nőtt, mint ahogy ezek alatt az évek alatt a minimálbér - 2023-ban többen lehetnek azok, akik jövedelme a szociális vetítési alapösszege és a 2023-as minimálbér összege között van, mint ahogy ez 2017-ben volt. Így a nominális bérnövekedéssel deflált minimálbér számításával pontosabb képet kaphattunk arról, hogy 2023-ban valójában hányan lehetnek jogosultak, miközben továbbra is a 2017-es adatokat használtuk.

Ugyanezzel a logikával hoztuk létre a 4. táblázatot, azzal a különbséggel, hogy itt a felső küszöb értékét nem a 2017-es minimálbér szintje, hanem annak fele alapján határoztuk meg (táblázatok 2. sora). Ez, amellett, hogy kevesebb pénzügyi terhet jelent az államkasszának, azzal is indokolható, hogy a 2008-ban meghatározott szociális vetítési alap (akkor még öregségi nyugdíjminimum) összege körülbelül fele volt a 2008. évi havi nettó minimálbér összegének (56.190 forint).⁵

A 3. ÉS 4. TÁBLÁZATOK SORAI

Mind a négy táblázat esetében többleteket számolunk. Ez azt jelenti, hogy adottnak vesszük azok számát, akik eddig is jogosultak voltak a jogsegélyre, tehát azokét, akik jövedelme 28.500 forint alatt volt, hiszen ők továbbra is ugyanúgy jogosultak lesznek a jogsegélyre, mint korábban. Így a következő fejezet táblázataiban (ahogy az a táblázatok 1. sorában látható) 28.500 forintnak határoztuk meg az alsó küszöböt.

A felső küszöb (táblázatok 2. sora) mind a négy táblázat esetében eltérő: a 3. táblázat 1. oszlopában a 2017-es minimálbér, 2. oszlopában a 2017 és 2023 közötti nominális átlagos bérnövekedéssel deflált minimálbér (ennek részletes leírását ld. fent), a 4. táblázat 1. oszlopában a 2017-es minimálbér felének, ugyanennek a táblázatnak 2. oszlopának a minimálbér felének 2017 és 2023 közötti nominális átlagos bérnövekedéssel deflált értéke látható. A felső küszöb meghatározásának értelme abban áll, hogy nem mindenki, csak azok a személyek lesznek jogosultak a jogsegélyre, akik jövedelme legfeljebb az adott évi minimálbér összegének (3. Táblázat) vagy annak felének (4. táblázat) felel meg.

A táblázatok 3. sorában az EU-SILC 2018-as adatbázisa alapján számoltuk ki azt, hogy hányan voltak Magyarországon, akik a jelenleg is hatályban lévő szabályozás szerint jogosultak lehettek a jogi segítségnyújtás igénybevételére, tehát akiknek a jövedelme 28.500 forint alatt volt 2018-ban.⁶ Nagyon fontos, hogy a potenciálisan jogosultak csoportjából nyilván nem

⁴ A 2017 és 2023 közötti nominális átlagbér összegét a KSH [6.2.1.14.](#) és [20.9.2.3.](#) adatbázisaiból és a [2024-ben közzétett 2023-ra vonatkozó gyorsjelentéséből](#) kaptuk meg.

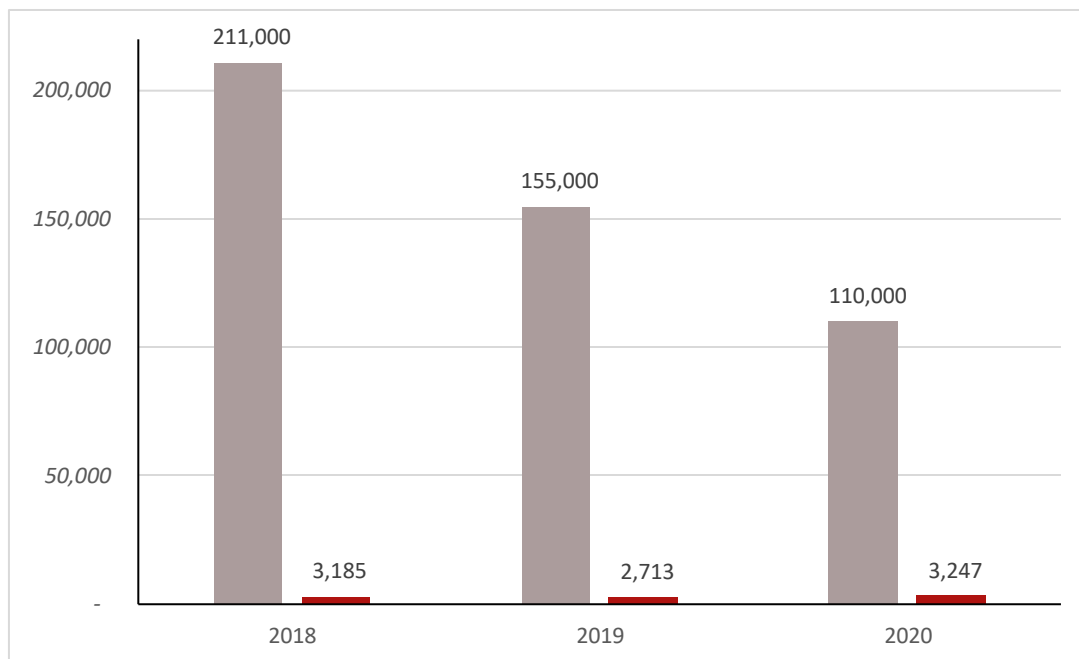
⁵ Mind a 4. szcenárió esetén az Admin3-ban kalkulált célcsoport-számait ellenőriztük az EU-SILC adatbázisában is: minden esetben hasonló összegeket kaptunk. Mivel az Admin3 jövedelmi adatai a nem a legalacsonyabb jövedelmi sávok esetében megbízhatóbbak, a főszövegben csak ezeket a számokat szerepeltettük.

⁶ A legfeljebb 28.500 forint jövedelemmel rendelkezők számát (mindegyik szcenárió esetén) azért az EU-SILC

mindenki (sőt kifejezetten kevés fő) élt jogsegéllyel az egyes évek során (ld. 2. ábra) – a különbségről nem tudjuk, mennyiben az okozza, hogy a jövedelmük alapján jogosultak zömének nincs állami jogi segítségnyújtást igénylő problémája, és mennyiben az, hogy nincsenek informálva, nem tudták vagy akarták a segítségnyújtást igénybe venni (ez az ún. *take-up* kérdése).

2. Ábra – A jövedelmi alapon jogsegélyre jogosultak (szürke) és a jövedelmi alapon jogsegélyt kapók (bordó) száma, 2018-2020

A 2. Ábrán is látható okokból a táblázatok 4. sorában azok száma szerepel, akik 2018-ban valóban kaptak is jogsegélyt jövedelmi alapon. Ez a két érték mind a négy táblázat esetében ugyanaz, és mindegyik az 1. Táblázat utolsó sorának 2018-as értékével egyezik meg. Két ok miatt dolgoztunk a 2018-as adatokkal: 1) Ebből az évből rendelkezésre álltak adatok azzal kapcsolatban, hogy hányan vettek igénybe és kaptak valóban jogsegélyt; 2) Ez az évjárat volt a legközelebb a 2017-es évjáráthoz. Így feltételezhettük, hogy ezek az összegek nagyrészt megfelelnek a 2017-es összegeknek. Mivel az Admin3-ban csak 2017-es adatbázis állt rendelkezésünkre, így ez fontos szempont volt a számítások során. A két sorra azért van szükség, mert e két szám hányadosából kaphatjuk meg, hogy az adott évben potenciálisan jogosultak (táblázatok 3. sora) közül adott évben hányan kapták meg a jogsegélyt csupán jövedelmi alapon (táblázatok 4. sora). Mivel e két érték mindegyik táblázat esetében változatlan, így ezek aránya is az: 2018-ban az összes jövedelmi alapon jogosult kb. 1,5%-a⁷ az, aki jövedelmi alapon kapott jogsegélyt. A jövedelmi küszöbök emelése során ezt az arányt adottnak vesszük: azt feltételezzük, hogy amennyiben a jogosultak köre bővülne is, azok

adatbázisa alapján számoltuk ki, mert a legalacsonyabb jövedelemmel rendelkezők esetében megbízhatóbb adatforrásnak volt tekinthető. Az itt látható értéket felfelé kerekítettük.

⁷ Hiszen $3.185/211.000 \cdot 100 = 1.51\%$.

aránya, akik valóban kapnak is jogsegélyt, nem változna. Így a szenárióelemzések során ezzel a kb. 1,5%-os aránnyal számolunk.

Az 5. sorban azok száma látható, akik jövedelme 28.500 forint felett van és nem magasabb, mint az adott oszlop 2. sorában látható felső küszöb értéke. Tulajdonképpen ez a sor jelenti azt, hogy hány fővel lesznek többen azok, akik potenciálisan jogosultak lehetnének a jogsegélyre a jövedelmi küszöb emelése esetén.⁸

A 6. és 7. sorban halványszürkével kiemelt értékek tekinthetők az elemzés végső eredményeinek. A 6. sorban látható számokat úgy kaptuk meg, hogy az 5. sor értékeit megszoroztuk a fent említett 1,51%-kal, így megkaptuk, hogy a jelenleg is látható arányt adottnak véve a jövedelmi küszöb megemelésével hányan lennének többen azok, akik „valójában” kapnak is jogsegélyt jövedelmi alapon. A 7. sorban ennek többletköltsége látható, melyet a 6. sor értékének és az egy főre jutó fajlagos költség (kb. 36.000 forint) szorzásából kaptunk meg. Mivel ez a fajlagos költség számításaink szerint nem változott az évek során (ld.: 2. Táblázat), így a táblázatok 7. sorában kapott eredmények mindegyike tekinthető a 2023-ra becsült költségtöbbletnek.

Fontos még egyszer hangsúlyoznunk, hogy az 5. és 6. sorokban látható számok mind a négy szenárió esetében kerekített többletértékeket jelentenek: azok, akik eddig is jogosultak voltak, továbbra is jogosultak lesznek a jogi segítségnyújtásra. Emiatt a számolt költségek (táblázatok 7. sora) is többletköltségként értelmezendők.

⁸ Ezeket a számokat azért az Admin3 adatbázisából számoltuk ki, mert alapvetően megbízhatóbb adatforrásnak számít az EU-SILC adatbázisánál (kivéve a legalacsonyabb jövedelműek esetében).

SZCENÁRIÓELEMZÉS

Most pedig lássuk az eredményeket:

3. Táblázat – A minimálbér szintjével becsült scenáriók

	Szcenárió1 Minimálbér (2017)	Szcenárió2 Korrigált minimálbér (2017-2023)
Alsó küszöb értéke (Ft)	28.500	28.500
Felső küszöb értéke (Ft)	84.788	89.011
Legfeljebb 28.500 Ft-os jövedelműek száma Magyarországon 2018-ban (EU-SILC)	211.000 ⁹	211.000
Mennyien kaptak 2018-ban jogsegélyt jövedelmi alapon?	3.185	3.185
Emelés esetén a jogosultak többletszáma (Admin3) ¹⁰	1.250.000	1.530.000
Jogsegélyt pluszban megkapók száma	18.868	23.095
<i>Ennek költsége</i>	<i>679.265.403</i>	<i>831.420.853</i>

Forrás: Saját számítás az EU-SILC és Admin3 adatbázisok alapján

4. Táblázat – A minimálbér felének szintjével becsült scenáriók

	Szcenárió3 Minimálbér fele (2017)	Szcenárió4 Korrigált minimálbér fele (2017-2023)
Alsó küszöb értéke (Ft)	28.500	28.500
Felső küszöb értéke (Ft)	42.389	
Legfeljebb 28.500 Ft-os jövedelműek száma Magyarországon 2018-ban (EU-SILC)	211.000	211.000
Mennyien kaptak 2018-ban jogsegélyt jövedelmi alapon?	3.185	3.185
Emelés esetén a jogosultak többletszáma (Admin3) ¹¹	135.000	205.000
Jogsegélyt pluszban megkapók száma	2.038	3.094
<i>Ennek költsége</i>	<i>73.360.664</i>	<i>111.399.526</i>

Forrás: Saját számítás az EU-SILC és Admin3 adatbázisok alapján

Ha számításaink helyesek, a jogi segítségnyújtásra javasolt többlet összeg legfeljebb 832 millió forint a 2023-as évre (2. scenárió). Amennyiben adottnak vesszük a jogosultakká válók és a jogi segítségben részesülők számát a 2024-es és 2025-ös évekre is, akkor az inflációs előrejelzéssel számolva ez a 832 millió forint a 2024-es évre kb. 866 millió, a 2025-ös évre kb.

⁹ A legfeljebb 28.500 forint jövedelemmel rendelkezők számát (mindegyik scenárió esetén) azért az EU-SILC adatbázisa alapján számoltuk ki, mert a legalacsonyabb jövedelemmel rendelkezők esetében megbízhatóbb adatforrásnak volt tekinthető. Az itt látható értéket felfelé kerekítettük.

¹⁰ Az Admin3 adatbázisában a jövedelmek tartalmazzák a nyugdíjszerű és munkanélküli ellátásokat, a GYES-t és a GYED-et; nem tartalmazzák azonban a családi pótlékot, a foglalkoztatást helyettesítő támogatást és a táppénzt. Az Admin3-ban a nettó jövedelmeket 33,5%-os adókulccsal számoltuk, az értékek felfelé kerekített értékek.

¹¹ Az Admin3 adatbázisában a jövedelmek tartalmazzák a nyugdíjszerű és munkanélküli ellátásokat, a GYES-t és a GYED-et; nem tartalmazzák azonban a családi pótlékot, a foglalkoztatást helyettesítő támogatást és a táppénzt. Az Admin3-ban a nettó jövedelmeket 33,5%-os adókulccsal számoltuk, az értékek felfelé kerekített értékek.

899 millió forint többletköltséget jelentene a 2023-as év költségéhez képest.¹² Ezt az összeget maximumként érdemes kezelni: egyrészt, mert, - ahogy azt a *Leíró elemzés* fejezetben kifejtettük - felülbecsültük azok számát, akik jelenleg nem, de a minimálbér összege alapján jogosultnak kellene lenniük a segítségnyújtásra. Másrészt mert nem minden jövedelmet tudtunk számításba venni az elemzés során¹³, így lehet, hogy olyanokat is a célcsoport tagjaként azonosítottunk, akinek a valóságban magasabb a jövedelme.¹⁴ Harmadrészt azért, mert egyáltalán nem vettük figyelembe annak a jogi szolgáltatásnak a kínálati korlátait, amire a támogatást fordítani lehet: hogy hány ügyvéd kész óránként hatezer forintért alacsony jövedelmű ügyfeleknek jogi ügyeikben segíteni.

Az, hogy a felvázolt scenáriók alapján a 28.500 forintos küszöb emelését továbbra is a szociális vetítési alap százalékaként (a 2017-es minimálbér összegénél maradván az 1. scenárió esetében a szociális vetítési alap 298%-a, a 2. esetében 315%-a, a 3. esetében 149%-a, a 4. esetében pedig 156%-a)¹⁵ vagy ezentúl a minimálbérhez kötve határozza meg az állam, egy olyan jogi kérdés, mely nem képezi az elemzés tárgyát.

Ugyanakkor meg kell említenünk, hogy akár az előbbi miatt az összeg évről-évre való módosítása, akár az utóbbi miatti egyszeri törvénymódosítás természetesen egyszeri adminisztratív költségekkel is jár: a törvénymódosításhoz tartozó döntéselőkészítés, a kodifikáció, majd az országgyűlésben a törvényalkotás különböző fázisaival járó társadalmi költség azonban rendkívül nehezen becsülhető, hiszen elsősorban attól függ, milyen lelkiismeretesen, mennyi időt töltenek ezekkel a feladatokkal az IM köztisztviselői és a politikusok. Titkos reményünk, hogy elég hasznosnak találják majd ezt az elemzésünket ahhoz, hogy felhasználásával lényegesen csökkenhessenek a döntéselőkészítés eme költségei. Talán nem tévedünk nagyot, ha ezt az egyszeri társadalmi költséget összesen 5-20 aggregált politikusi-köztisztviselői munkanappal és egymillió forint havi nettó bérrel számolva 250 ezer és egymillió forint közé becsüljük.

ÖSSZEFOGLALÓ

A jogi segítségnyújtás a költségvetés általában nem túl kiemelt területe. Ahhoz, hogy a valóban rászorultak egy szélesebb köre legyen jogosult a (változatlan formában nyújtott) jogi segítségnyújtásra, a jogosultság jövedelmi küszöbét emelni kell. Ha ez a minimálbér aktuális szintjére emelkedne, számításaink szerint ez **2023-ban kb. 19.000-23.100 fővel több jogosultat és legfeljebb 832 millió, 2024-re pedig 866 milliós, 2025-re 899 milliós¹⁶ többletköltséget eredményezne. Ez összesen kb. 1 milliárd Ft-ot jelentene 2023-ban, mely**

¹² Az [EUROSTAT Magyarországra](#) vonatkozó előrejelzésével kalkulálva, amely 2024-re 4,1%-os, 2025-re 3,7%-os, az előző évhez viszonyított, inflációval számol.

¹³ Számításainkban a jövedelmekben nincs benne a családi pótlék, a foglalkoztatást helyettesítő támogatás és a táppénz.

¹⁴ Ezzel ellentétes hatás, hogy mivel az Admin3 adatai egyéni szintű adatok, így olyanokat kihagyhattunk az általunk jogosultnak titulált csoportból, akik nettó jövedelme magasabb ugyan, mint a 2017. évi minimálbér, de a háztartásban/családban lakó inaktívak miatt a rendelkezésre álló nettó jövedelmük a valóságban ennél alacsonyabb. Ennek az alulbecslésnek a kiküszöbölésére néztük meg az adott jövedelmi sávba tartozók számát az EU-SILC adatbázisában is, mely háztartás-szinten teszi lehetővé a jövedelmi adatok vizsgálatát: a célcsoportba tartozók száma nagyjából megegyezett az Admin3 alapján számolt célcsoport-számokkal.

¹⁵ A 2024-es nettó minimálbér összege 177.400 forint, mely a szociális vetítési alap 622%-a.

¹⁶ Az [EUROSTAT Magyarországra](#) vonatkozó inflációs előrejelzésével kalkulálva, amely 2024-re 4,1%-os, 2025-re 3,7%-os, az előző évhez viszonyított, inflációval számol.

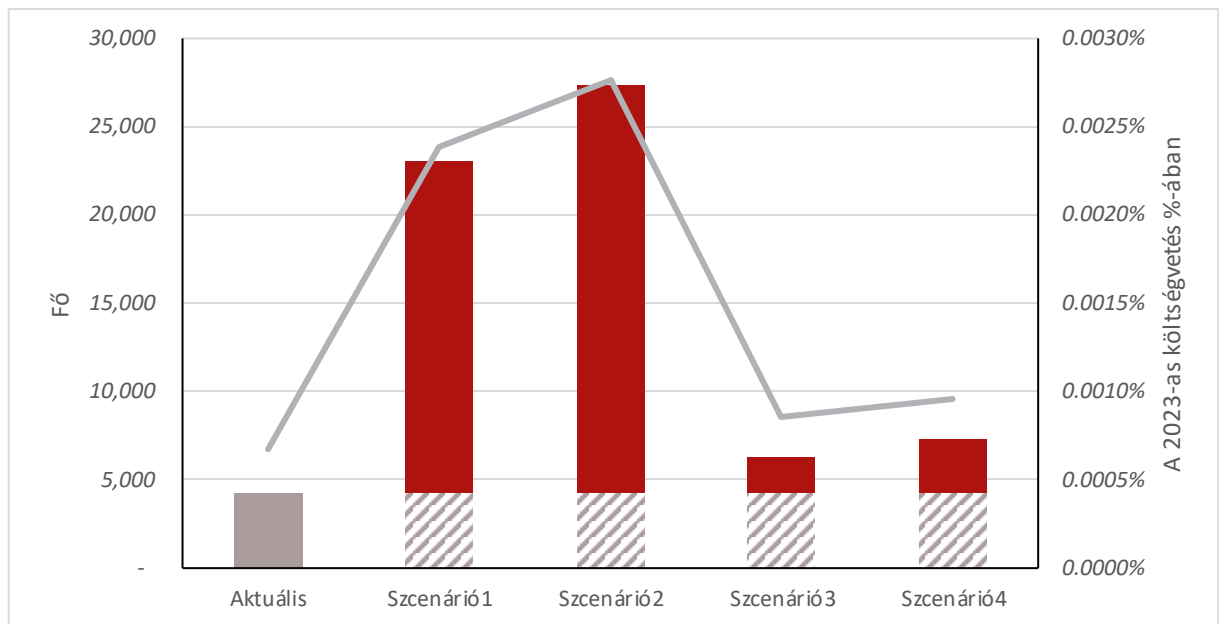

az ebben az évben elköltött összeg körülbelül négyszerese, mindeközben az igénybe vevők száma több mint nyolcszorosára nőhetne.¹⁷ Arról nem is beszélve, hogy ez az összeg az Igazságügyi Minisztérium 2023. évi költségvetési tervének még mindig csupán 5%-a, a 2023. évi költségvetés mindössze 0.003%-a és a 2022-es GDP kevesebb mint 0.002%-a.

¹⁷ Képlet: (Adott évben jogsegélyt jövedelmi alapon valóban kapok száma + jogsegélyt pluszban megkapók száma) / adott évben jogsegélyt jövedelmi alapon valóban kapok száma. Tehát a táblázatok 4. sorában és 6. sorában található érték összege osztva a táblázatok 4. sorában található értékkel. A konkrét esetben: $(3.185 + 23.095) / 3.185 = 8.25\%$.

3. Ábra – Jövedelmi alapon jogosultságot szerzők száma és költségei a költségvetés %-ában 2023-ban

Magyarázat: Az ábrán az egyes oszlopok a különféle szenáriókból kapott jövedelmi alapon jogosultságot szerzők többletét (bordóval) mutatják. A szürke, illetve a szürkével csíkozott oszlopok pedig a 2023-ban jelenleg is jogi segítséget jövedelmi alapon kapók száma látszik. Így tehát a baloldali tengely segítségével a bordó és szürke oszlopok összeadásával kaphatók meg, hogy az egyes szenáriók esetén valójában mennyien kapnának jövedelmi alapon jogsegélyt. A vonal az egyes szenáriókhöz tartozó költségeket mutatja a 2023-as költségvetés %-ában, a jobboldali tengely alapján. Könnyen kiszámolható, hogy például a 2. szenárió esetében a jövedelmi alapon jogsegélyt kapók száma több mint nyolcszorosára, míg az összköltség csupán négyszeresére változott.

Ahogy a 3. Ábrán is látszik, ugyan az általunk felvázolt szenáriók közül a minimálbér szintjére való emelés róna a legnagyobb költségterhet az államra, az összköltségvetést tekintve elhanyagolható többletköltséget jelentene, tehát mi ezt a szenáriót javasoljuk megfontolásra. Amennyiben a törvényalkotó a küszöböt mégis csupán a minimálbér felére emelné, úgy ez kb. 2.100-3.100 fővel több jogosultat és legfeljebb 111 millió 400 ezer forintnyi többletköltséget: összesen 380 millió forintot jelentene.¹⁸

Bár témánkon túlmutat, fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a támogatással kapcsolatban nem csak a jövedelmi küszöb magassága lehet gond, hanem más strukturális problémák is jelentősek lehetnek. Az elemzésben számolt többletköltség-számításon túl szükséges lenne a jogi segítségnyújtás alapjaiban való újragondolására is: A végeláthatatlanul hosszú átfutási idő: míg az ügyfél először jogosulttá válik a támogatásra, majd ügyvédet kap, pontosabban mire szerez magának egyet, már önmagában eltántoríthat sokakat. Az érintett ügyfeleknek sokszor maga a segítségért folyamodási űrlap kitöltése is nehézséget jelent, melyben támogatást nem igazán kapnak az államtól. Ezt tetézi a pártfogó és jogi segítő ügyvédek rendkívül alacsony (2020 óta 6.000 forintos) órábére, mely már önmagában kontraszelektáló hatású (TASZ, 2019). Felmerülhet az is, hogy a jogi segítségnyújtás odaítélését (a költségvetési

¹⁸ A körülbelüli 380 millió forintos összeg a 4. Táblázat 111 millió 400 ezer forintos költségbecslésének (2. oszlop utolsó sora) és a 2. Táblázat 2023-as jogi segítőkre és pártfogó ügyvédekre költött kiadásainak összegéből kapható meg.

forrásokkal egyetemben) ne a központi állam, hanem szubszidiárisan, a családsegítéssel amúgy is foglalkozó önkormányzatok feladatává tegye a törvényhozó.

A rászorultsági küszöb jelentésünkben javasolt emelése tehát egy nagyon is szükséges, de nem elégséges első lépés.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- A jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (Jstv.), <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0300080.tv>
- Ado.hu (2022) Szociális vetítési alap lesz az öregségi nyugdíjminimum, <https://ado.hu/tb-nyugdij/szocialis-vetitesi-alap-lesz-az-oregsegi-nyugdijminimum/>
- EUROSTAT (2024) Economic forecast for Hungary – The latest macroeconomic forecast for Hungary, https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-economies/hungary/economic-forecast-hungary_en
- HVG.hu (2009) Mit hozott 2009? – Adócsökkentés, magasabb minimálbér és több szja, https://hvg.hu/kkv/20090105_adocsokkentese_magas_minimalber_2009
- KSH (2021) 6.2.1.14. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók kedvezmények nélküli nettó átlagkeresete a munkáltató székhelyének elhelyezkedése szerint, https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qli030a.html
- KSH (2022) 20.9.2.3. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók kedvezmények nélküli nettó átlagkeresete a munkáltató székhelyének elhelyezkedése alapján, vármegye és régió szerint, negyedévente kumulált, https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0176.html
- KSH (2023) 20.1.1.62. Minimálbér, közfoglalkoztatotti bérminimum, garantált bérminimum, https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0190.html
- KSH (2024) Gyorstájékoztató -Keresetek, 2023. december, <https://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/ker/ker2312.html>
- European E-Justice (2023a) Legal aid – Slovakia, https://e-justice.europa.eu/37129/EN/legal_aid?SLOVAKIA&member=1
- European E-Justice (2023b) Legal aid – Slovenia, https://e-justice.europa.eu/37129/EN/legal_aid?SLOVENIA&member=1
- Magyarország Kormánya (2024) Jogi Segítségnyújtó Szolgálat, <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/jogi-segitsegnyujtas>
- TASZ (2019) Így nem működik az állami jogsegélynyújtó szolgálat Magyarországon, https://ataszjelenti.blog.hu/2019/01/22/igy_nem_mukodik_a_jogsegelynyujto_szolgala_t_magyarorszagon